

Чулінда Л.І., к.ю.н., доцент,
Міщенко В.О., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАХОДИ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ

Застосування новітніх інформаційних технологій у цивільній авіації є об'єктивною необхідністю, а забезпечення надійності та своєчасності інформаційних потоків є невід'ємною частиною авіаційної безпеки.

Інформаційна система використовує можливості як національних, так і міжнародних технологій та орієнтована на підвищення ефективності функціонування цивільної авіації, конкурентоспроможності та координації всіх видів діяльності. Наприклад, Міжнародна організація аеронавігаційного зв'язку (SITA) – охоплює 180 країн, 370 авіакомпаній, надає користувачам можливість передавати й одержувати технічну, комерційну й адміністративну інформацію [1]. У зв'язку з цим захист інформації в цих системах належить до першочергових завдань, що пов'язано не лише з ефективністю діяльності авіапідприємства, а й з безпекою авіації.

Практично всі суб'єкти міжнародної цивільної авіації стикаються з необхідністю обробки величезного обсягу персональних даних пасажирів. Одна авіакомпанія може обробляти десятки мільйонів записів про пасажирів. Тож виникає потреба у певних заходах захисту даних клієнтів. Під захистом мають перебувати літаки, екіпажі й пасажирів на борту. Нехтування заходами захисту має наслідком не лише репутаційні чи фінансові втрати, а інколи і людські жертви. Майже всі дані, якими оперує авіакомпанія, пов'язані з персональними даними клієнтів, співробітників та інших фізичних осіб, які надають компанії послуги.

У 2018 р. гонконгська компанія Cathay Pacific Airlines зазнала збитків від несанкціонованого втручання у свою систему персональних даних. У результаті слідчих дій було виявлено, що хакер отримав доступ до особистої інформації 9,4 млн клієнтів. Зокрема, була викрадена інформація про кредитні картки, паспортні дані, інші персональні дані пасажирів. Це порушення захисту даних стало найбільшим в авіаційній галузі. Пасажирів втратили довіру, і вартість акцій компанії різко впала, що продемонструвало важливість забезпечення безпеки в цивільній авіації [2].

Міжнародна асоціація повітряного транспорту (IATA) оголосила про падіння кількості пасажирських перевезень у 2020-2021 роках, що є

найбільшим в історії авіації. Під час пандемії Covid-19 необхідність впровадження додаткових заходів запобігання порушенню захисту даних лише збільшується, оскільки авіакомпанії застосовують нові онлайн-технології, а співробітники змушені працювати віддалено, що потребує постійного удосконалення заходів захисту персональних даних в авіаційній галузі. Нові технології дають змогу покращити зв'язок, але також відкривають нові потенційні вразливі місця. Однією з таких технологій є так звана електронна польотна сумка (EFB) – планшет, що пілот бере з собою у кожен рейс, який містить величезний обсяг інформації стосовно рейсу, екіпажу і пасажирів на борту літака. Хоча це зручно, EFB створюють реальні ризики для безпеки польоту, які авіакомпаніям потрібно враховувати і контролювати.

В авіаційній галузі сформувалася нова тенденція, коли необхідно оцінювати ризики втрати даних та ризики кібербезпеки, що безпосередньо пов'язано як із впровадженням новітніх технологій, так і з новими регуляторними актами у сфері захисту персональних даних.

Основні структурні зміни почалися на початку 2018 р., що було пов'язано з рекомендаціями ICAO, а також необхідністю дотримання вимог Регламенту ЄС 2016/679 про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних та вільне переміщення таких даних від 27.04.2016 р. (GDPR) [3]. Авіакомпанії почали активно впроваджувати додаткові заходи із забезпечення інформаційної безпеки, зокрема безпеки персональних даних, яка безпосередньо пов'язана з кібербезпекою. Серед організаційно-технічних заходів важливим є впровадження повного IT-аудиту, проходження тестів, придбання новітніх систем виявлення і запобігання ризикам втрати даних.

Відбулися зміни в організаційній структурі авіакомпаній, з'явилася посадова особа із захисту даних (DPO), головною метою роботи якої є забезпечення виконання функцій з нормативного й організаційного супроводу бізнес-процесів, пов'язаних з обробкою та захистом персональних даних. Авіакомпанії, які не зареєстровані на території ЄС, створюють представництво з питань захисту персональних даних на території ЄС, як передбачає Регламент ЄС (GDPR).

Отже, державна політика в авіаційній галузі змінюється під впливом обставин, передбачає істотні внутрішні перетворення, охоплює нові галузі знань. Реалізація державної політики відбувається з метою утвердження та забезпечення загальноновизнаних цінностей, закріплених у міжнародних документах універсального та регіонального значення. Зокрема таке оновлення і розширення відбувається завдяки імплементації міжнародних та європейських стандартів у правову систему України.

Література

1. International Aeronautical Communication Organization (SITA). URL: <https://www.sita.aero/about-us/> (дата звернення: 02.02.2023).

2. Особливості функції комплаєнс в авіаційній галузі. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/osoblivosti-funkciyi-komplaens-v-aviaciyuiy-galuzi.html> (дата звернення: 02.02.2023).

3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квіт. 2016 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text (дата звернення: 02.02.2023).

УДК 340.11(043.2)

Шапенко Л.О., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВА ПРЕЗУМПЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ ЗМІСТУ ПРАВА

Правове регулювання суспільних відносин – це складний та багатогранний процес, вивченню якого присвячена значна кількість праць. Проте не всі аспекти даного процесу розкриті в повному обсязі. Одним із таких аспектів можна вважати регулятивний правовий вплив на поведінку індивідів різного роду презумпцій.

Сучасне українське законодавство містить досить широкий спектр презумпцій. Не дивлячись на визнання їх існування та специфічну роль в механізмі нормативно-правового регулювання суспільних відносин, значні їх характеристики до теперішнього часу трактуються в юридичній літературі неоднозначно. Спірними залишаються питання класифікації презумпцій, не вироблені загальні вимоги до реалізації норм права, що містять презумпції. Проте, при всіх зовнішніх відмінностях в існуючих підходах до поняття презумпцій незмінним залишається один важливий момент. Всі підходи спираються на певний методологічний фундамент. Методологічний базис (не залежно від методологічних вподобань авторів) має першочергове значення для формування поняття презумпції. Він не завжди присутній явно, але завжди диктується інструментальними потребами сфери, в якій може застосовуватися та чи інша правова презумпція. Дана обставина обумовлює необхідність попереднього розгляду хоча б основних теоретико-методологічних підходів до дослідження правових презумпцій.

Правові презумпції є одним із інститутів вітчизняного права. Варто сказати, що правові презумпції є тими юридичними категоріями, які беруть свій початок в стародавньому суспільстві. Значна частина презумпцій, використовуваних в сучасному законодавстві, була відома ще